

FOLKEHØGSKOLERÅDET

Norsk Folkehøgskolelag (NF) • Noregs Kristelege Folkehøgskolelag (NKF)

Folkehøgskolene
Folkehøgskoleorganisasjonene
Folkehøgskolebladene

J.nr.03/09/rundskriv
FHSR-rundskriv 03/09
6. februar 2009

Stortingsmelding om kompetansebehov i framtida

Innspill fra Folkehøgskolerådet

Folkehøgskolerådet har sendt en uttalelse til Kunnskapsdepartementet i forbindelse med arbeidet med stortingsmelding om kompetansebehov i framtida. Stortingsmeldingen er tenkt lagt fram til våren. Vårt innspill er vedlagt i sin helhet.

I innspillet har vi berørt frafall og gjennomstrømming. Dette vil også kunne være et tema for forskningsarbeidet som NTNU skal gjennomføre på folkehøgskolene. I den forbindelse tar vi med et lite avsnitt fra Danmarks landrapport til møtet i Nordisk folkehøgskoleråd den 28. – 29. januar hvor det heter:

Frafald og ministeruttalelse: *En ny undersøgelse lavet af Århus Universitet har vist, at frafaldet på de videregående uddannelser kun er halvt så stort for de studerende, der har haft et sabbatår, før de påbegynder uddannelsen.*

I den forbindelse udtaler Undervisningsminister Bertel Haarder, at et sabbatår er en god idé, og at han i den forbindelse vil anbefale, at man benytter muligheden til at tage et højskoleophold, idet man her kan afklares og styrke netværket gennem mødet med mange forskellige mennesker.

Folkehøgskolerådet vil følge denne saken videre. Samtidig ber vi skolene ta med temaene i innspillet i samtaler med politikere, myndigheter, media og andre for å belyse folkehøgskolenes rolle og muligheter.

Med hilsen for Folkehøgskolerådet

Leon Haugsbø/s/
leder

Odd Arild Netland /s/
sekretær

Vedlegg: Innspill til arbeidet med stortingsmelding om kompetansebehov i framtida

FOLKEHØGSKOLERÅDET

Norsk Folkehøgskolelag (NF) • Noregs Kristelege Folkehøgskolelag (NKF)

Stortingsmelding om kompetansebehov i framtida

Innspill fra Folkehøgskolerådet

I januar 2009 er det 76 folkehøgskoler i Norge, og skolene har en variert faglig profil. I overkant av 10 % av et årskull er elever hvert år. Gjennomsnittsalderen er 19,5 år, og kjønnsfordelingen er 60 % jenter og 40 % gutter.

Folkehøgskolen og kompetanse

Folkehøgskoleloven (2003) pålegger folkehøgskolene å dokumentere elevenes læringsprogram og deltakelse slik at dokumentasjonen ”gir grunnlag for vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv” (§ 2i). Det sentrale pedagogiske utviklingsarbeidet i norsk folkehøgskole bidrar aktivt til at enkelte folkehøgskoler eller nettverk av skoler er i utvikling i forhold til å fremme og dokumentere elevenes kompetanse (se eksempel under livskompetanse). Samtidig arbeider den enkelte folkehøgskole individuelt med å finne frem til begreper som gir et dekkende og forståelig bilde av den realkompetanse som ligger i det læringsprogrammet skolen tilbyr.

Kompetanseprosjektet i folkehøgskolen (1995) konkluderte med at folkehøgskolen primært gir generell kompetanse (livskompetanse i form av faglig, sosial og personlig vekst), og at denne kompetansen bl.a. viser seg gjennom studiedyktighet for videre utdanning, forberedelse for yrkes- og arbeidsliv, aktivt samfunnsengasjement, personlig utvikling, og sosial og mellommenneskelig kyndighet og kommunikasjonsevne. Dette var bakgrunnen for stortingsvedtaket i januar 1997 om at et år på folkehøgskole gir konkurransepoeng ved inntak til høyere utdanning (3 poeng, 2 poeng fra 2008). Dette er en formalisert verdsetting av realkompetanse, og poengene er et uttrykk for kompetansen som et år på folkehøgskole gir.

Folkehøgskolens arbeid med *det nasjonale realkompetanseprosjektet (1999-2001)* fokuserte spesielt på tre forhold: begreper for realkompetanse, beskrivelse av folkehøgskolen som helhetlig læringsarena, samt verktøy som brukes i folkehøgskolen for å dokumentere realkompetanse. Hovedkonklusjonen fra prosjektets rapport er at elevenes realkompetanse fra en folkehøgskole synliggjøres ved hjelp av et vitnemål ”som beskriver skolen som læringsarena og elevens læringsprogram. Vitnemålet må inkludere de formelle opplysningene som KUF krever for at elevene skal få tre konkurransepoeng.”

3D-veiledning: Et verktøy for livskompetanse

Et av de viktigste verktøyene i folkehøgskolen er dialogen, både den uformelle og den formelle. I 2006 ble det startet et større pedagogisk utviklingsarbeid om veiledning i norsk folkehøgskole, en utvidelse av ideen om den formelle dialogen. Prosjektet fikk navnet 3D-veiledning og veiledningen foregår langs tre dimensjoner (lengde, bredde og dybde). De tre dimensjonene synliggjør folkehøgskolens fokus på hele mennesket og bidrar i prosessen med å kartlegge, fremme og dokumentere kompetanse. Målet med veiledningsverktøyet er å bevisstgjøre elevene: de skal forstå seg selv bedre (selvinnsett), forstå sine medmennesker bedre (sosial kompetanse) og forstå sin rolle i samfunnet bedre (demokratisk kompetanse).

- **Lengdedimensjonen** viser til veiledning i forhold til karriere, yrke og framtid. Elevene er på folkehøgskolen i en situasjon hvor valg skal tas. De ansatte som voksenpersoner kan tilrettelegge for refleksjoner rundt valg samtidig som det legges til rette for prøving og feiling i trygge rammer. Folkehøgskolen vil bevisstgjøre elevene i forhold til: "Hva/hvem skal jeg bli?"
- **Breddedimensjonen** viser til veiledning i forhold til samfunnsengasjement og demokratisk deltakelse. Folkehøgskolen utfordrer elevene til å utfolde seg både på skolen, i lokalsamfunnet og internasjonalt, samtidig som de blir kjent med seg selv. Elevene utvikler seg sosialt på skolen, de kan lære engasjement og ansvar i et fellesskap: "Livet er mer enn skolen og jobben. Hva skal jeg engasjere meg i?"
- **Dybdedimensjonen** viser til veiledning i forhold til livssyn, verdier, eksistensielle og personlige temaer. Vi må kjenne oss selv for å ta gode valg. Samtaler i formelle og uformelle situasjoner kan bidra til å avklare eksistensielle og religiøse valg i livet. Skolen vil legge til rette for at elevene kan bevisstgjøre et eget verdibasert ståsted: "Hva vil jeg bygge mitt liv på?"

FOLKEHØGSKOLERÅDET

Norsk Folkehøgskolelag (NF) • Noregs Kristelege Folkehøgskolelag (NKF)

Faglig og sosial kompetanse

Det faglige tilbudet er en viktig del av kompetansebildet i folkehøgskolen. Folkehøgskolen underviser i fagene og *med* fagene. Det vil si at skolene legger opp til at elevene får "dobbel kompetanse" gjennom undervisningen. Skolene legger vekt på sitt læringsprogram slik at undervisningen holder høy faglig standard (fagkompetanse), og at undervisningen har klare sosiale og personlige målsettinger (sosial kompetanse). Skolene utarbeider læringsopplegg for sine linjer og øvrige fag, og elevene blir tatt med på råd i utforming og eventuelle endringer i opplegget. Folkehøgskolen setter høye krav til lærernes faglige kompetanse og høye pedagogiske krav til læringsprogrammet. Fagkompetansen som elevene får, er av høy kvalitet. I tillegg er den et supplement til eller utvidelse av den tradisjonelle, formelle kompetansen som elevene får i andre sammenhenger.

Øvrige prosjekter

Norsk folkehøgskole er fra 2008 deltaker i *et nordisk prosjekt* med fokus på realkompetanse i folkehøgskolen i de nordiske land. Et av formålene med prosjektet er å kartlegge arbeidet med dokumentasjon og anerkjennelse av realkompetansen som de nordiske folkehøgskolene gir. Et annet formål er å synliggjøre skoleslagets bidrag til samfunnet gjennom elevenes samfunnsengasjement og demokratiske kompetanse. Dessuten er målet å utvikle folkehøgskolenes læringsrom, samt styrke den nordiske folkeopplysnings bidrag til tidens tenkning om kompetanseutvikling og læring. Mottakerne av folkehøgskolens dokumentasjon av elevens realkompetanse (de som verdsetter denne kompetansen) vil være en del av denne kartleggingen.

Folkehøgskolerådet satte i 2009 i gang et *forskningsprosjekt* som skal gjennomføres av Program for Lærerutdanning ved NTNU. Forskningsprosjektet ser på utbyttet av et folkehøgskoleår fra elevenes side og fra samfunnets side, samt en oversikt over nyere norsk (og nordisk) forskning på og i folkehøgskolen. Temaene for forskningen er tredelt: *gjennomstrømning* av folkehøgskoleelever i høyere utdanning (foretar de færre omvalg enn andre studenter?), *sosial kompetanse* (engasjerer elevene seg aktivt i samfunnet senere i livet?) og *danning* (får elevene en åpen og undersøkende holdning til verden, medmennesker og seg selv?).

Folkehøgskolen og gjennomstrømning

En undersøkelse utført av SSB i 2001 viste at over 30 % av elevene endret sine framtidsplaner under året på folkehøgskole. Større selvinnsett, bred realkompetanse og praktiske veiledningsverktøy bidrar trolig til at elevene enten endrer planer eller blir sikrere på valget som de allerede har gjort. I begge tilfeller bidrar folkehøgskolen trolig til mer effektiv gjennomstrømning i høyere utdanning (se også forskningsprosjektet). "Overgangen mellom videregående opplæring og høyere utdanning er preget av usikkerhet, og usikkerhet i studievalget bidrar til forsinkelser og frafall i de videre studiene" (Hovdhaugen og Aamodt 2005). Danske studier tyder på det samme.

Folkehøgskolen og frafallselever

Folkehøgskolen har lang tradisjon for motivasjon for ny læring. Alderssammensetningen har endret seg markert de siste 10 årene. Fra å ha en relativt jevn spredning på aldersklassene fra 16 år og opp til 20 år, er i dag bare rundt 11 prosent av elevene 18 år eller yngre. De langt fleste elevene har generell studiekompetanse når de begynner på folkehøgskole. Imidlertid er det hvert år en gruppe elever som av en eller annen grunn har falt ut av det tradisjonelle videregående løpet og begynt på folkehøgskolen. For frafallselevne kan folkehøgskolen med sitt tette og oppfølgende miljø spille en vesentlig rolle for motivasjon for ny læring og motivasjon til å fullføre det videregående løpet.

Folkehøgskolen og minoritetslever

Folkehøgskolen har i lengre tid tatt imot ungdom fra andre land og slik skapt et møtested for kulturutveksling. Folkehøgskolen representerer også en mulighet for minoritetsungdom som lever i Norge. Det tette internatlivet og den særegne tradisjon for sosialpedagogisk arbeid, gjør folkehøgskolen til et unikt skoleslag for integrering og dialog. I de fleste andre skolesammenhenger velger elevene oftest sine vante vennegjenger i fritiden, mens i en folkehøgskole vil hele elevkullet og de enkelte linjer holdes sammen i en fellesskapspedagogikk. Det utvikles en kompetanse til å leve sammen og kommunisere på tvers av religiøse, politiske og kulturelle forskjeller.